

Aluehallintovirasto

 Etelä-Suomi
 Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
 -vastuualue

LAUSUNTO
STK 627 A

21.6.2010

ESAVI-2010-06285/So-1

Sisäasiainministeriö

PL 26

00023 VALTIONEUVOSTO

SISÄASIAINMINISTERIÖ

29.06.2010

INRIKESMINISTERIET

Lausuntopyyntönnä 27.5.2010 SM24:00/2009

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ KOTOUTUMISEN EDISTÄMISESTÄ

Sisäasiainministeriön maahanmuutto-osastolla on valmisteltu hallituksen esitys eduskunnalle kotouttamislain uudistamiseksi. Ehdotus on valmisteltu vastaamaan linjauksia, jotka edustakunta antoi valtioneuvoston lokakuussa 2008 kotouttamislain toimeenpanosta antamaan selontekoon.

Sisäasiainministeriö pyytää lausunnon luonnoksesta ja huomiomaan sen, että turvapaikan hakijoiden vastaanottoa koskeva lakiesitys lähetetään lausuntokierrokselle myöhemmin kesäkuussa 2010.

Pyydettyä lausuntona Etelä-Suomen aluehallintovirasto kiinnittää kotouttamislakiluonnoksessa huomiota seuraaviin asioihin:

Aluehallintoviraston tehtävien kannalta luonnoksessa on oleellista huomata, ettei uusi lakiehdotus muuta aluehallintoviraston tehtäviä entiseen kotouttamislakiin verrattuna. Aluehallinnon tehtävät lakiehdotuksessa on katsottu kuuluvan elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskusten yhteyteen perustetuilla maahanmuuttoyksiköillä. Aluehallintoviraston rooli maahanmuuttoasioissa näyttäytyy sosiaali- ja terveystieteiden sekä opetus- ja sivistyspalvelujen suunnittelussa, ohjauksessa ja valvonnassa. ELYjen ja AVlen yhteistyön rakentamisessa lakiehdotuksessa esitetään alueellisen maahanmuuttoasian toimikunnan perustamista. Perustamispöytäkirjassa olisi tarpeen määritellä myös missä säädetään tarkemmin toimikunnan tehtävät ja työnjako. Aluehallintovirasto pystyy vaikuttamaan maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämiseen ja suunnitteluun ainoastaan tämän alueellisen toimikunnan kautta, mikäli ELY-keskus toimikuntaa asettaessaan nimeää myös siihen edustajia aluehallintovirastosta. Aluehallintovirastojen rooli sosiaali- ja terveystieteiden valvojana maahanmuuttajien osalta jää toiminnallisen tulossopija ministeriön sosiaali- ja terveysministeriön kanssa tehtävien tulossopimusten varaan. Mikäli tulossopimuksessa maahanmuutto- asioita ei nosteta tulostavoitteeksi, ei aluehallintoviraston sosiaali- ja terveydenhuollon valvonta myöskään kohdistu resursseja tähän toimintaan.

ETELÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

 puh. 020 636 1040
 fax 03 570 8002
 kirjaamo.etela@avi.fi
 www.avi.fi/etela

 Hämeenlinnan päätoimipaikka
 Birger Jaarlin katu 15
 PL 150, 13101 Hämeenlinna

 Helsingin toimipaikka
 Ratapihantie 9
 PL 110, 00521 Helsinki

 Kouvolan toimipaikka
 Salpausselänkatu 22
 PL 301, 45101 Kouvola

Lisäksi Paras-hankkeen yhteydessä tapahtunut kehitys sosiaali- ja terveyspalvelujen siirtymisestä peruskunnista omiksi yhteistoiminta-alueikseen ja kuntayhtymikseen korostaa entisestään peruspalveluihin sisältyvien maahanmuuttajien kotouttamiselementtien valvonnan vaikeutta.

Aluehallintovirasto pitää erittäin tavoiteltavana ehdotuksessa esitettyä kotouttamisen painottumista alkuvaiheen toimintaan. Lisäksi soveltamisalan laajentaminen koskemaan kaikkia henkilöitä, joilla on voimassa oleva oleskelulupa tai joiden oleskelu on rekisteröity tai joille on myönnetty oleskelulupakortti ulkomaalaislain mukaisesti, on kotouttamisen ideologian todellista uudistamista. Lain piiriin kuulumista ei arvioitaisi enää maahanmuuttajalle myönnettävän oleskeluluvan statuksen perusteella. Tiettyjä kotouttamisen toimenpiteitä ja palveluita on mahdollisuus saada myös tilapäisesti maahan muuttavilla henkilöillä. Kotouttamislaki selkiytyy myös luonteeltaan kun turvapaikan hakijoille säädetään oma lainsäädäntönsä. Jatkossa tämä toimenpide pitää tehdä myöskin koskien ihmiskaupan uhreja ja heidän auttamistaan koskevaa toimintaa. Aikaresurssit nyt tämän lain voimaan saattamiseksi estävät tältä osin asianmukaisten muutosten tekemisen.

Lain valmisteluvaiheessa aluehallintovirasto on kiinnittänyt erityisesti huomiota yksin maahan tulevien alaikäisten lasten ja nuorten asemaan sekä erityisryhmien kotouttamiseen. Erityisiä toimenpiteitä tarvitsevien maahanmuuttajien peruspalvelujen turvaamiseksi kuntien kotouttamissuunnitelmissa pitää olla toimenpiteet erityispalvelujen järjestämisestä. Kotouttamislain uudistaminen niin, että alaikäisten maahanmuuttajien asemaa määritellään, on välttämätöntä ja lähtökohtaisesti sen pitää sisältää määräykset lasten asemasta kotouttamisessa ja maahanmuuttajalasten oikeudet samoihin palveluihin kuin suomalaislapsilla.

Lakiehdotus täsmentääkin alaikäisille tarkoitettujen ryhmäperhekotien perustamisessa noudatetaan samoja kriteereitä kuin lastensuojelulaki määrittelee. Oleellista on, että näiden yksiköiden perustaminen noudattaa myös yksityisten sosiaalipalvelujen valvontalain määräyksiä, mikäli kunnat järjestävät näitä palveluja ostopalveluina. Näiden yksiköiden lupa- ja valvontatehtävät kuuluvat aluehallintoviraston toimintaan ei ELY-keskuksille.

Myös lapsen oikeus varhaiskasvatukseen ja tätä kautta henkilökohtaiseen varhaiskasvatuksen suunnitelmaan on erinomainen väline myös kotiäitien kotoutumisprosessissa ja mahdollistaa koko perheen osallisuuden lisääntymisen tätä kautta suomalaiseen palvelujärjestelmään. Varhaiskasvatusoikeus pitäisi toteuttaa maahanmuuttajalapsille samassa mittakaavassa kuin suomalaislapsilla ja sisällyttää perhekohtaiseen kotouttamissuunnitelmaan. Myös kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa tulee ottaa kotouttamisasiat huomioon. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo maahanmuuttajalapsilla suomalaislapsiin verrattuna pitää olla kotouttamislain lähtökohta. Lastensuojelun asiantuntemusta on selvästi lisättävä alaikäisten maahanmuuttajalasten kotouttamisessa.

Lakiehdotuksen 8. luvussa osallisena Suomessa kokeilu ehdotetaan käynnistettäväksi määräaikainen kokeilu joustavien vaihtoehtoisten ja johdonmukaisia tapoja arvioivien kotoutumiskoulutuksien järjestämiseksi kunnan, useamman kunnan yhdessä tai kunnan ja työ- ja elinkeinotoimiston yhdessä toteuttamana hankkeena. Kokeilu toteutettaisiin poikkihallinnollisena ja moniammatillisesti yhteistyössä Suomen kulttuurirahaston sekä Svenska kulturfonden kanssa, jotka myös osin rahoittavat kokeilua. Kokeiluun hyväksyttäisiin hakemuksen perusteella kuntia ja kokeiluun voisi osallistua myös kokeilukunnassa sijaitseva työ- ja elinkeinotoimisto. Hankkeen asettamispäätös on annettu 22.3.2010. Kokeilun tavoitteet ovat sinänsä kotoutumislakiehdotuksen periaatteiden ja ideologian mukaisia. Ihmetystä tietysti herättää vain se, miksi koulutusosiota täytyy erikseen kokeilla, miksei kyseisiä varoja voida ohjata suoraan lain toteuttamisen toimeenpanoon. Nythän osa kuntien heikosta vastaanottokyvystä maahanmuuttajien osalta on perustunut nimenomaan valtion liian pieneen korvausrahoitukseen. Maahanmuuttajien kotouttamiskoulutukseen voi soveltaa kaikkia samoja menetelmiä kuin muidenkin erikäryhmissä koulutettavien lasten, nuorten, työikäisten ja senioreiden, silloin kun näillä on kielellisiä ongelmia tai ymmärtämisen, kuulemisen, hahmottamisen erityistä tuen tarvetta. Se mitä erityisesti puuttuu, on erityispedagogiikan taitoiset opettajat ja järjestämiseen tarvittavat toimintamäärärahat. Myös opettajien peruskoulutuksessa on uudistamisen tarvetta siltä osin kun arvioidaan, miten ottaa erilaisuutta huomioon oppilaissa ja miten toista ymmärtää ilman yhteistä kieltä. Kokeiluihin liittyy aina rahojen hukkakäyttöä, hallinnointiin ja selvitysten tekemiseen.

Aluehallintovirasto haluaa vielä kiinnittää huomiota luvun 6 kustannusten korvaamiseen liittyviin pykälisiin seuraavat huomiot:

Pykälässä 47 erillisten kustannusten korvaaminen on looginen virhe. Ilmeisesti pykälässä tahdotaan sanoa, että kunnalle korvataan 9. pykälän mukaan maahanmuuttajalle tehdystä alkukartoituksesta aiheutuneet erilliset kustannukset ja pakolaisten ja kansainvälistä suojelua saaneiden osalta erillisinä korvauksina maksetaan.

Pykälässä 49 ja 50 puuttuu muutoksen hakumahdollisuus, joka kuitenkin on korvauksia maksettaessa oltava.

Lausunnon valmisteluun Etelä-Suomen aluehallintovirastossa ovat osallistuneet lääninsosiaalitarkastaja Marja Kaasalainen, lääninpsykologi Pirjo Laaksonen ja ylitarkastaja Anne Hämäläinen.

Johtaja

Sosiaali- ja terveydenhuolto-
yksikön johtaja

Esa Ellala

Kirsti Riihelä